

MEDECINS SANS FRONTIERES
ΓΙΑΤΡΟΙ ΧΩΡΙΣ ΣΥΝΟΡΑ

MSF/Evgenia Chorou

Οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα στην Ελλάδα
Έκθεση δραστηριοτήτων 2021

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Πλαίσιο	03
Αθήνα	04
Κέντρο Φροντίδας Ημέρας	05
• Επιζώντες Βασανιστηρίων	07
• Πρόσβαση στον Εμβολιασμό κατά της COVID-19	08
Σάμος: Κέντρο Φροντίδας Ημέρας	09
Λέσβος: Κλινικές σε Μόρια, Μυτιλήνη, Μαυροβούνι	12
Συνηγορία και δημόσιες παρεμβάσεις	15

ΠΛΑΙΣΙΟ

Οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα παρέχουν ιατρική και ανθρωπιστική βοήθεια σε αιτούντες άσυλο, πρόσφυγες και μετανάστες στην Ελλάδα από το 1996.

Το 2015, διεύρυναν τις δραστηριότητές τους στην Ελλάδα για να καλύψουν τις ανθρωπιστικές ανάγκες των ανθρώπων που μετακινούνταν και έφταναν στη χώρα. Οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα πραγματοποίησαν επείγουσες παρεμβάσεις στη Λέσβο, τη Σάμο και τη Χίο, καθώς και στα Δωδεκάνησα, την Αθήνα και την Ειδομένη στην παραμεθόριο, παρέχοντας ιατρική φροντίδα και φροντίδα ψυχικής υγείας, στέγη, νερό και εγκαταστάσεις υγιεινής και διανέμοντας είδη πρώτης ανάγκης σε πρόσφυγες και μετανάστες.

Από τον Δεκέμβριο του 2015 έως τον Μάρτιο του 2016, οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα πραγματοποιούσαν επιχειρήσεις έρευνας και διάσωσης που έσωζαν ζωές στο Αιγαίο, στα ανοιχτά της Λέσβου, και παρείχαν ιατρική βοήθεια στα σημεία αποβίβασης. Τον Μάρτιο του 2016, οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα αποφάσισαν να αναστείλουν όλες τις δραστηριότητές τους εντός του hotspot της Μόριας έπειτα από την υπογραφή της συμφωνίας ΕΕ-Τουρκίας. Από το 2016, Οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα παραμένουν στα ελληνικά νησιά για να παρέχουν ιατρική φροντίδα και φροντίδα ψυχικής υγείας σε μετανάστες στη Λέσβο και τη Σάμο.

Οι δραστηριότητές μας περιλαμβάνουν την παροχή φροντίδας ψυχικής υγείας σε παιδιά και ενήλικες, τον εμβολιασμό παιδιών για κοινές παιδικές ασθένειες, την παροχή φροντίδας σεξουαλικής και αναπαραγωγικής υγείας, τη θεραπεία χρόνιων νοσημάτων και την παροχή νερού και εγκαταστάσεων υγιεινής. Το 2021, οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα λειτουργούσαν δύο κλινικές στην Αθήνα: ένα Κέντρο Φροντίδας Ημέρας που παρείχε ιατρική φροντίδα και φροντίδα ψυχικής υγείας και μια εξειδικευμένη κλινική για επιζώντες βασανιστηρίων και κακοποίησης. Υλοποίησαν επίσης το πρόγραμμα Πρόσβαση στον Εμβολιασμό Κατά της COVID-19, με σκοπό την αύξηση της ενημέρωσης σχετικά με τη νόσο COVID-19 για να μειωθεί η παραπληροφόρηση, μέσω δραστηριοτήτων εκτός δομών στην Αθήνα. Η πρωτοβουλία είχε στόχο να βοηθήσει τα ευάλωτα άτομα και τους πληθυσμούς προσφύγων και μεταναστών

να ξεπεράσουν τα γραφειοκρατικά εμπόδια και να αποκτήσουν πρόσβαση στον εμβολιασμό.

Σύμφωνα με την Υπατη Αρμοστεία, το 2021 συνολικά 4.331 άνθρωποι έφτασαν στην Ελλάδα από τη θάλασσα. Οι νεοαφικθέντες το 2021 ήταν κυρίως από το Αφγανιστάν (20%), τη Σομαλία (20%), την Παλαιστίνη (15%), το Ιράκ (7%) και τη Συρία (7%). Σχεδόν ο μισός πληθυσμός ήταν γυναίκες (19%) και παιδιά (29%), ενώ το 52% ήταν άντρες.

Το 2021 ήταν μια μεταβατική χρονιά για το ζήτημα των προσφύγων και μεταναστών στην Ελλάδα. Η ελληνική κυβέρνηση επέβαλε ένα κύμα νέων περιορισμών στη μετανάστευση, μεταξύ άλλων με διαδοχικές Κοινές Υπουργικές Αποφάσεις που ανακήρυσσαν την Τουρκία ασφαλή τρίτη χώρα για τους αιτούντες άσυλο πέντε συγκεκριμένων εθνικοτήτων. Κατά συνέπεια, υπήρξε μεγάλη αύξηση του αριθμού των ανθρώπων των οποίων η αίτηση ασύλου κρίθηκε απαράδεκτη στο πλαίσιο της έννοιας της «ασφαλούς χώρας προέλευσης», που ισχύει για 17 διαφορετικές εθνικότητες. Τον Νοέμβριο του 2021 ο τρόπος καταγραφής των αιτήσεων ασύλου άλλαξε, και πλέον οι αιτούντες μπορούσαν να κάνουν αίτηση ασύλου μόνο σε πέντε νησιά του Αιγαίου και στα σύνορα του Έβρου, καθώς και σε δύο άλλα σημεία στην ηπειρωτική Ελλάδα τα οποία δεν καθορίζονταν. Επίσης, πολλά εκκρεμή ραντεβού μέσω Skype για τη διαδικασία ασύλου ακυρώθηκαν χωρίς αιτιολογία. Οι εξελίξεις αυτές πιθανότατα είχαν ως αποτέλεσμα να αυξηθεί ο αριθμός των ανθρώπων που ζουν παράνομα, είναι αποκλεισμένοι από όλες τις υπηρεσίες και διατρέχουν τον κίνδυνο της κράτησης. Επιπλέον, σύμφωνα με υπουργική απόφαση, οι αιτούντες άσυλο πρέπει να καταβάλουν 100 ευρώ ανά άτομο για να υποβάλουν επόμενη αίτηση στη διαδικασία ασύλου τους.

Η πρώτη «Κλειστή Ελεγχόμενη Δομή» (ΚΕΔ) υψηλής ασφαλείας εγκαινιάστηκε στη Σάμο τον Σεπτέμβριο του 2021. Εκεί μεταφέρθηκαν οι άνθρωποι από τον παλιό καταυλισμό στο Βαθύ, που βρισκόταν στο κέντρο του οικισμού. Παράλληλα, στα τέλη του 2021, χιλιάδες άνθρωποι μεταφέρθηκαν από τα νησιά στην ηπειρωτική

Ελλάδα στο πλαίσιο της πολιτικής «αποσυμφόρησης». Σε συνδυασμό με τις μειωμένες αφίξεις, αυτό είχε ως αποτέλεσμα σημαντική μείωση του αριθμού των αιτούντων άσυλο και προσφύγων στη Σάμο, με περίπου 300 άτομα στην ΚΕΔ. Από τον Νοέμβριο του 2021, δεν επιτρέπεται η είσοδος και η έξοδος από την ΚΕΔ της Σάμου όσων δεν έχουν αριθμό αίτησης ασύλου.

Το 2021 οι υπηρεσίες για αιτούντες άσυλο μειώνονταν σταθερά, μεταξύ άλλων με τον περιορισμό του προγράμματος στέγασης ΕΣΤΙΑ από 26.000 σε 10.000 καταλύματα. Οι καθυστερήσεις στη διανομή της χρηματικής βοήθειας αφού η ευθύνη υλοποίησης μεταβιβάστηκε από την Υπατη Αρμοστεία στην κυβέρνηση τον Οκτώβριο του 2021 φαίνεται ότι έχουν προκαλέσει αυξανόμενη έλλειψη πρόσβασης σε τρόφιμα στην ηπειρωτική Ελλάδα, με όλο και περισσότερους ανθρώπους να αναγκάζονται να στραφούν σε εκμεταλλευτικές μορφές εργασίας, όπως σεξουαλική εργασία, επαιτεία και κλοπές, για να επιβιώσουν.

Παράλληλα, οι περιορισμοί και τα πολλαπλά lockdown λόγω της πανδημίας COVID-19 επηρέασαν τον πληθυσμό που εξυπηρετούν οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα. Η συντριπτική πλειοψηφία του πληθυσμού-στόχου (ιδίως τα άτομα χωρίς έγγραφα) δεν ήταν εμβολιασμένοι κατά της COVID-19, με συνέπεια περιορισμούς στις μετακινήσεις και στην πρόσβαση σε υπηρεσίες, ενώ ένας αυξανόμενος αριθμός ανθρώπων που φοβούνταν να μετακινηθούν ελεύθερα δεν χρησιμοποιούσαν τις ιατρικές υπηρεσίες των Γιατρών Χωρίς Σύνορα σε όλα τα προγράμματα.

Όλα αυτά τα χρόνια, οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα φροντίζουν τα σωματικά και ψυχολογικά τραύματα που έχουν προξενήσει οι μεταναστευτικές πολιτικές και τα σχετικά μέτρα στους άντρες, τις γυναίκες και τα παιδιά που ήρθαν στην Ευρώπη αναζητώντας προστασία, αλλά βρήκαν ακατάλληλες συνθήκες διαβίωσης και ανεπαρκή πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένης της φροντίδας υγείας. Στις επόμενες σελίδες θα βρείτε πληροφορίες σχετικά με τις ιατρικές δραστηριότητες των Γιατρών Χωρίς Σύνορα στην Ελλάδα το 2021.

ΑΘΗΝΑ

ΚΕΝΤΡΟ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ ΗΜΕΡΑΣ

Τον Σεπτέμβριο του 2016, για να ανταποκριθούν στις ανάγκες σωματικής και ψυχικής υγείας των ευάλωτων ατόμων στην Αθήνα, οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα άνοιξαν το Κέντρο Φροντίδας Ημέρας. Το Κέντρο Φροντίδας Ημέρας των Γιατρών Χωρίς Σύνορα παρέχει φροντίδα σεξουαλικής και αναπαραγωγικής υγείας, δραστηριότητες ψυχικής υγείας, φροντίδα για θύματα σεξουαλικής βίας και θεραπεία για σεξουαλικά μεταδιδόμενες λοιμώξεις. Τον Ιούλιο του 2017, το Κέντρο ξεκίνησε να παρέχει στους ασθενείς θεραπεία για χρόνια νοσήματα και ένα συμπληρωματικό ολοκληρωμένο πακέτο κοινωνικής υποστήριξης, για να καλύψει τις ανάγκες των ασθενών που μένουν στην Αθήνα σε πιο μακροχρόνια βάση. Από τότε, προσφέρει υποστήριξη για παραπομπές στο Εθνικό Σύστημα Υγείας, με διαπολιτισμικούς μεσολαβητές που συνοδεύουν τους ασθενείς σε ραντεβού επανεξέτασης σε νοσοκομεία. Τον Φεβρουάριο του 2021, μια κινητή μονάδα και μια κινητή ομάδα άρχισαν να πραγματοποιούν συνεδρίες προαγωγής και εκπαίδευσης υγείας σε δομές φιλοξενίας σε διάφορα σημεία της πόλης και σε δύο καταυλισμούς της ηπειρωτικής χώρας: στον Ελαιώνα και στη Μαλακάσα.

Κύρια προβλήματα

Οι κυβερνητικές πολιτικές και οι αλλαγές στη νομοθεσία είχαν ως αποτέλεσμα μειωμένο συνολικό αριθμό συνεδριών στο Κέντρο Φροντίδας Ημέρας Αθήνας. Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, ο προσδιορισμός της Τουρκίας ως ασφαλούς τρίτης χώρας για συγκεκριμένες εθνικότητες και η θέσπιση της έννοιας της «ασφαλούς τρίτης χώρας προέλευσης» είχαν ως αποτέλεσμα να αυξηθούν οι απορρίψεις των αιτήσεων ασύλου, ωθώντας τους ανθρώπους να φύγουν από την Ελλάδα με παράτυπο τρόπο. Ακόμη, οι διαδικασίες fast-track που εφαρμόζονταν στα αιτήματα καθεστώτος προστασίας επίσης ώθησαν πολλούς πρόσφυγες να φύγουν από την Ελλάδα χρησιμοποιώντας μια νόμιμη οδό με στόχο να ζητήσουν ξανά διεθνή προστασία σε άλλες χώρες-μέλη της ΕΕ.

Το 2021, η πανδημία COVID-19 επηρέασε σημαντικά το Κέντρο Φροντίδας Ημέρας Αθήνας των Γιατρών Χωρίς Σύνορα και τη δυνατότητα των ασθενών να έχουν πρόσβαση στις υπηρεσίες του. Εκείνη την περίοδο, λόγω

των μέτρων κατά της πανδημίας ήταν υποχρεωτικό το κλείσιμο ραντεβού για επίσκεψη στο Κέντρο Φροντίδας Ημέρας, με αποτέλεσμα περισσότεροι ασθενείς να μην προσέρχονται. Επιπλέον, άλλα μέτρα κατά της πανδημίας, όπως η τηλεργασία, επιβάρυναν ακόμη περισσότερο τη λειτουργία και είχαν αντίκτυπο τόσο στους εργαζόμενους όσο και στους ασθενείς.

Σεξουαλική και αναπαραγωγική υγεία

Οι υπηρεσίες φροντίδας σεξουαλικής και αναπαραγωγικής υγείας εξακολουθούν να αντιπροσωπεύουν την πλειοψηφία των συνεδριών που πραγματοποιούν οι ομάδες μας στο Κέντρο Φροντίδας Ημέρας, παρόλο που είδαμε μείωση σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια, με 5.178 συνεδρίες το 2021 (συγκριτικά με 7.248 το 2020). Η τυπική διαδικασία για τους ασθενείς που υπέστησαν σεξουαλική βία είναι σταθερή στο Κέντρο Φροντίδας Ημέρας από τις αρχές του 2017, με συστηματική εξέταση για σεξουαλική βία σε κάθε πρώτη συνεδρία σεξουαλικής και αναπαραγωγικής υγείας. Το 2021, το 21% των πρώτων συνεδριών για θύματα σεξουαλικής και έμφυλης βίας πραγματοποιήθηκαν εντός 72 ωρών από την επίθεση, καταγράφοντας αύξηση σε σχέση με το 2020.

Συνολικός αριθμός συνεδριών σεξουαλικής και αναπαραγωγικής υγείας το 2021 **5.178**

Συνολικός αριθμός συνεδριών προγεννητικής φροντίδας **890**

Συνολικός αριθμός συνεδριών μεταγεννητικής φροντίδας **66**

Συνολικός αριθμός συνεδριών οικογενειακού προγραμματισμού **1.695**

Συνολικός αριθμός γυναικολογικών συνεδριών **1.858**

Συνολικός αριθμός συνεδριών για θύματα σεξουαλικής βίας **669**

Φροντίδα ψυχικής υγείας

Τα κύρια συμπτώματα ψυχικής υγείας των ασθενών που επισκέφθηκαν το Κέντρο Φροντίδας Ημέρας το 2021 ήταν κατάθλιψη και συμπτώματα που συνδέονται με ψυχολογικό τραύμα, όπως διαταραχή μετατραυματικού στρες. Η σεξουαλική βία εκτός της οικογένειας, η αναγκαστική μεταναστευση και ο εκτοπισμός ήταν οι κύριοι επιβαρυντικοί παράγοντες για τους ασθενείς που έβλεπε η ομάδα ψυχικής υγείας στο Κέντρο Φροντίδας Ημέρας το 2021.

Συνολικός αριθμός συνεδριών ψυχικής υγείας **4.244**

Συνολικός αριθμός ομαδικών συνεδριών ψυχικής υγείας **114**

Το 2021, 1.121 συνεδρίες πραγματοποιήθηκαν από ψυχίατρο.

MSF/Evgenia Chorou

MSF/Evgenia Chorou

Χρόνια νοσήματα

Οι δραστηριότητες που αφορούσαν χρόνια νοσήματα συνεχίστηκαν όλο το 2021, με 1.455 συνεδρίες συνολικά. Συγκριτικά με το 2020, ο συνολικός αριθμός συνεδριών μειώθηκε κατά 9,6%.

Συνολικός αριθμός συνεδριών για χρόνια νοσήματα ► **1.455**

Κοινωνικές και νομικές υπηρεσίες

Η ομάδα κοινωνικών και νομικών υπηρεσιών του Κέντρου Φροντίδας Ημέρας αποτελείται από έναν προϊστάμενο κοινωνικής υπηρεσίας, κοινωνικούς λειτουργούς και έναν υπεύθυνο νομικών υποθέσεων. Οι κοινωνικοί λειτουργοί βοηθούν τους ανθρώπους στις επαφές τους με το γραφειοκρατικό σύστημα υγείας και πρόνοιας της Ελλάδας και τους προσφέρουν υποστήριξη προκειμένου να λάβουν, για παράδειγμα, αριθμό κοινωνικής ασφάλισης ή φαρμακευτική αγωγή για μη τεκμηριωμένα χρόνια νοσήματα. Ο υπεύθυνος νομικών υποθέσεων παρέχει νομική υποστήριξη στους ασθενείς του Κέντρου Φροντίδας Ημέρας, για παράδειγμα τους προετοιμάζει για τη συνέντευξη ασύλου ή τους βοηθάει να ξεπεράσουν τα εμπόδια στην πρόσβασή τους σε υπηρεσίες υγείας όταν το περιστατικό έχει μια νομική πτυχή. Ακόμη, είναι υπεύθυνος για την επικοινωνία με την Υπηρεσία Ασύλου με σκοπό το κλείσιμο ραντεβού για την καταγραφή των ευάλωτων ασθενών. Ανάλογα με τις ανάγκες, ο υπεύθυνος νομικών υποθέσεων συνοδεύει επίσης τους ευάλωτους ασθενείς στο Περιφερειακό Γραφείο Ασύλου της Αθήνας για συνέντευξη.

Συνολικός αριθμός συνεδριών που πραγματοποιήθηκαν από κοινωνικούς λειτουργούς ► **600**

Από τους 453 ασθενείς που έλαβαν υποστήριξη από κοινωνικούς λειτουργούς, το 44,9% ήταν άστεγοι, το 69,5% δεν είχαν κάποιον αριθμό κοινωνικής ασφάλισης και το 55,5% δεν είχαν έγγραφα.

Συνολικός αριθμός αιτημάτων που διεκπεραίωσε το νομικό τμήμα ► **528**

Οι συνολικοί αριθμοί των κοινωνικών και νομικών υπηρεσιών απεικονίζουν την πολυπλοκότητα παραγόντων όπως το νομικό καθεστώς και η οικονομική και κοινωνική υποστήριξη που χρειάζονται οι άνθρωποι, καθώς και ο αντίκτυπος που έχουν στη σταθεροποίηση της σωματικής υγείας και στη βελτίωση της ψυχικής υγείας τους. Τα σύνθετα γραφειοκρατικά εμπόδια και η αντιφατική εφαρμογή της νομοθεσίας από όλες τις δημόσιες υπηρεσίες δυσχεραίνουν την πρόσβαση των προσφύγων και των μεταναστών σε κατάλληλη θεραπεία, ακόμη και όσων έχουν ΑΜΚΑ. Οι μεγάλοι χρόνοι αναμονής στα νοσοκομεία και οι υποστελεχωμένες δομές υγείας, σε συνδυασμό με το εμπόδιο της γλώσσας, καθιστούν την πρόσβαση σε φροντίδα υγείας πολύ δύσκολη. Όταν οι άνθρωποι φτάνουν στο νοσοκομείο με διάφορα υποκείμενα προβλήματα υγείας, μπορεί να είναι ήδη πολύ αργά για αποτελεσματική θεραπεία. Αυτό είναι πολύ ανησυχητικό ειδικά για τα άτομα με χρόνια νοσήματα. Ταυτόχρονα, πολλοί μετανάστες χωρίς έγγραφα φοβούνται πιθανές κυρώσεις λόγω του παράτυπου καθεστώτος τους, εάν εμφανιστούν και αναζητήσουν φροντίδα υγείας σε ένα νοσοκομείο. Κατά συνέπεια, μεγάλος αριθμός ανθρώπων παραμένουν αόρατοι για το σύστημα κοινωνικής πρόνοιας, γεγονός που επιδεινώνει την κατάσταση υγείας τους. Οι κοινωνικοί λειτουργοί και οι υπεύθυνοι νομικών υποθέσεων εργάζονται σε κάθε περιστατικό για να επιλύσουν τα ιατρικά και κοινωνικά προβλήματα, αντιμετωπίζοντας ανυπέρβλητες δυσκολίες και παρά την απουσία ή τη διακοπή ορισμένων από τις υπηρεσίες παραπομπής.

Προαγωγή υγείας

Τον Μάρτιο του 2021, μια κινητή μονάδα ξεκίνησε να επισκέπτεται τον καταυλισμό του Ελαιώνα μία φορά την εβδομάδα, παρέχοντας υπηρεσίες φροντίδας σεξουαλικής και αναπαραγωγικής υγείας και προαγωγής υγείας σε όσους διέμεναν εκεί και παραπέμποντας τους ασθενείς στο Κέντρο Φροντίδας Ημέρας των Γιατρών Χωρίς Σύνορα, σε δημόσια νοσοκομεία και σε άλλες ΜΚΟ. Τον Ιούλιο, οι δραστηριότητες αυτές επεκτάθηκαν σε έναν δεύτερο καταυλισμό έξω από την Αθήνα, στη Μαλακάσα. Οι κινητές μονάδες ήταν στελεχωμένες με υπεύθυνους προαγωγής υγείας και μας επέτρεψαν να παρακολουθήσουμε και να κατανοήσουμε καλύτερα τις ανάγκες των ανθρώπων στην Αττική, καθώς και να προωθήσουμε τις υπηρεσίες του Κέντρου Φροντίδας Ημέρας.

Συνολικός αριθμός ατόμων που ενημερώθηκαν το 2021

► **26.457**

Διαπολιτισμική μεσολάβηση

Οι διαπολιτισμικοί μεσολαβητές είναι απαραίτητοι για τις δραστηριότητες των Γιατρών Χωρίς Σύνορα στην Ελλάδα. Παρέχουν διερμηνεία που λαμβάνει υπόψη τις εκάστοτε πολιτισμικές ιδιαιτερότητες σε όλες τις συνεδρίες και τις δραστηριότητες προαγωγής υγείας, διασφαλίζοντας ότι οι ανάγκες των ασθενών και οι συμβουλές και η καθοδήγηση φροντίδας υγείας γίνονται κατανοητές πλήρως. Ο συνολικός αριθμός συναλλαγών με διαπολιτισμική μεσολάβηση στο Κέντρο Φροντίδας Ημέρας το 2021 ήταν 42.471. Σε 484 περιπτώσεις, οι διαπολιτισμικοί μεσολαβητές των Γιατρών Χωρίς Σύνορα συνόδευαν ασθενείς που είχαν παραπεμφθεί σε εξωτερικές δομές υγείας για περαιτέρω ιατρικές εξετάσεις ή για δευτεροβάθμια φροντίδα υγείας.

Συνολικός αριθμός διερμηνειών διαπολιτισμικής μεσολάβησης

► **42.471**

MSF/Evgenia Chorou

MSF/Evgenia Chorou

ΕΠΙΖΩΝΤΕΣ ΒΑΣΑΝΙΣΤΗΡΙΩΝ

Οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα, σε συνεργασία με το Κέντρο Ημέρας Βαβέλ και το Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες, λειτουργούσαν κλινική για επιζώντες βασανιστηρίων στην Αθήνα από τον Οκτώβριο του 2014. Η κλινική παρείχε ολοκληρωμένη φροντίδα σε επιζώντες βασανιστηρίων και κακοποίησης. Η ομάδα είχε αναπτύξει μια διεπιστημονική προσέγγιση για να βοηθάει τους επιζώντες να αντιμετωπίσουν τις σωματικές και ψυχολογικές επιπτώσεις της συστηματικής βίας που έχουν υποστεί. Στους επιζώντες βασανιστηρίων προσφερόταν κοινωνική υποστήριξη, καθώς και νομική βοήθεια για να διευκολυνθεί η πρόσβασή τους στο σύστημα ασύλου.

Η απόφαση των Γιατρών Χωρίς Σύνορα να υλοποιήσουν δραστηριότητες για την αποκατάσταση των επιζώντων βασανιστηρίων στην Αθήνα ήρθε ως απάντηση σε ένα σαφές κενό: οι ιατρικές και ανθρωπιστικές ανάγκες των μεμονωμένων αιτούντων άσυλο και αναγνωρισμένων προσφύγων που έχουν υποστεί βασανιστήρια δεν καλύπτονταν. Η συμβολή των Γιατρών Χωρίς Σύνορα υπήρξε ουσιαστική στην αύξηση της συνολικής δυναμικότητας των υπηρεσιών αποκατάστασης και στην ανάπτυξη του ιατρικού στοιχείου, καθώς και στην ενίσχυση της υφιστάμενης υποστήριξης ψυχικής υγείας και κοινωνικής εργασίας που παρείχαν οι συνεργαζόμενες οργανώσεις.

Στα 7 χρόνια λειτουργίας της, η Κλινική Αποκατάστασης Επιζώντων Βασανιστηρίων πρόσφερε υπηρεσίες σε περίπου 1.000 ασθενείς και πραγ-

ματοποίησε περισσότερες από 23.000 ιατρικές συνεδρίες και συνεδρίες ψυχικής υγείας, φυσικοθεραπείας και κοινωνικής εργασίας. Η κλινική ολοκλήρωσε τις δραστηριότητές της τον Δεκέμβριο του 2021.

Κύρια προβλήματα

Το κλείσιμο της Κλινικής Αποκατάστασης Επιζώντων Βασανιστηρίων τον Δεκέμβριο του 2021 είχε ως αποτέλεσμα παραπομπές και μεταβίβαση των υπηρεσιών κοινωνικής εργασίας σε εξωτερικές/συνεργαζόμενες οργανώσεις. Οι παραπομπές σε άλλες οργανώσεις για να χειριστούν την υπηρεσία κοινωνικής εργασίας της Κλινικής Αποκατάστασης Επιζώντων Βασανιστηρίων παρουσίαζε δυσκολίες, καθώς η πλειοψηφία των κοινωνικών υπηρεσιών δεν έχουν τους πόρους ή την ολιστική προσέγγιση της κλινικής αυτής. Συνολικά, 23 ασθενείς παραπέμφθηκαν σε άλλες υπηρεσίες προκειμένου να συνεχιστεί η υποστήριξή τους.

Σημαντικά γεγονότα

Τον Μάρτιο του 2021, προστέθηκε στο πρόγραμμα η κοινοτική παρέμβαση PM+. Το Project Management Plus (PM+) είναι μια τεκμηριωμένη παρέμβαση που έχει αναπτυχθεί από τον ΠΟΥ για άτομα με κατάθλιψη, άγχος ή στρες σε ήπιο ή μέτριο βαθμό. Μπορεί να πραγματοποιηθεί ατομικά ή σε ομάδες και ακολουθεί δομημένα εγχειρίδια.

Στο τέλος Νοεμβρίου του 2021, όλοι οι ασθενείς ψυχικής υγείας είχαν ολοκληρώσει την παρέμβαση σύμφωνα με το σχέδιο θεραπείας τους ή είχαν μεταβιβαστεί στο Κέντρο Ημέρας Βαβέλ ή στο Κέντρο Διοτίμα για μακροχρόνια φροντίδα.

Το τμήμα διαπολιτισμικής μεσολάβησης συνέχισε να υποστηρίζει έναν μεγάλο αριθμό συνοδών, ιδίως για πιο σύνθετα περιστατικά, προκειμένου να εγγυηθεί την καλύτερη ποιότητα φροντίδας για τους ασθενείς.

Συνολικός αριθμός ιατρικών συνεδριών το 2021 ➤ **1.030**

Συνολικός αριθμός συνεδριών ψυχικής υγείας ➤ **1.084**

Συνολικός αριθμός συνεδριών κοινωνικής εργασίας ➤ **1.098**

Συνολικός αριθμός συνεδριών φυσικοθεραπείας ➤ **755**

Albert Masias

Albert Masias

Albert Masias

ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΟΝ ΕΜΒΟΛΙΑΣΜΟ ΚΑΤΑ ΤΗΣ COVID-19

Αν και η ελληνική κυβέρνηση ξεκίνησε εκστρατείες εμβολιασμού μέσα στα Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης (ΚΥΤ) και τους καταυλισμούς τον Ιούλιο του 2021, δεν υπήρχαν διαθέσιμα επίσημα στοιχεία σχετικά με τον εμβολιασμό του πληθυσμού προσφύγων και μεταναστών. Με βάση την παρακολούθηση πεδίου των Γιατρών Χωρίς Σύνορα και σύμφωνα με εκθέσεις άλλων ΜΚΟ, η συμμετοχή του πληθυσμού προσφύγων και μεταναστών στις εκστρατείες εμβολιασμού ήταν μικρή σε όλες τις ηλικιακές ομάδες. Δεν έγιναν οι απαραίτητες ενέργειες για να εξασφαλιστεί η ουσιαστική πρόσβαση στον εμβολιασμό των ευάλωτων μεταναστών και αιτούντων άσυλο εκτός των καταυλισμών.

Οι διαθέσιμες πληροφορίες σχετικά με την πρόληψη της νόσου COVID-19 ήταν ανεπαρκείς για τα άτομα που δεν μιλούν Ελληνικά, αφήνοντας έτσι τους πρόσφυγες, τους αιτούντες άσυλο και τους μετανάστες εκτεθειμένους στην παραπληροφόρηση και τις ψευδείς ειδήσεις. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα μεγάλη διστακτικότητα και επηρέασε αρνητικά το ποσοστό εμβολιασμού. Άλλα γραφειοκρατικά και νομικά εμπόδια δυσχέραναν ακόμη περισσότερο την πρόσβαση στα εμβόλια κατά της COVID-19. Σε συνδυασμό με τις περιορισμένες διαθέσιμες πληροφορίες σχετικά με την πρόσβαση των μεταναστών και των προσφύγων στον εμβολιασμό κατά της COVID-19, έγινε σχεδόν αδύνατο για αυτούς να εμβολιαστούν. Για παρόμοιους λόγους, οι άνθρωποι χωρίς έγγραφα και χωρίς στέγη στην Αθήνα, συμπεριλαμβανομένων των Ελλήνων αστέγων, δεν είχαν πρόσβαση στον εμβολιασμό κατά της COVID-19.

Το κέντρο της Αθήνας, ιδίως μετά την προσπάθεια της κυβέρνησης να αποσυμφορήσει τα νησιά, έγινε κόμβος για αιτούντες άσυλο, πρόσφυγες και ανθρώπους χωρίς έγγραφα. Ζούσαν σε ακατάλληλες συνθήκες με περιορισμένη ή καθόλου πρόσβαση σε φροντίδα υγείας και στο σύστημα κοινωνικής πρόνοιας. Ένα πρόγραμμα υποστήριξης των Γιατρών Χωρίς Σύνορα σχετικά με τη νόσο COVID-19 θα βελτιώνει την πρόσβαση των ευάλωτων ατόμων στον εμβολιασμό.

Από τον Αύγουστο του 2021, οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα υλοποιούσαν το πρό-

γραμμα Πρόσβαση στον Εμβολιασμό κατά της COVID-19 στο κέντρο της Αθήνας. Το πρόγραμμα είχε δύο βασικούς στόχους: να αυξήσει την ενημέρωση σχετικά με την COVID-19 για να μειωθεί η παραπληροφόρηση μέσω δραστηριοτήτων εκτός δομών στην Αθήνα και να βοηθήσει τα ευάλωτα άτομα και τον πληθυσμό των προσφύγων και μεταναστών να ξεπεράσουν τα γραφειοκρατικά εμπόδια και να αποκτήσουν πρόσβαση στον εμβολιασμό. Οι υπηρεσίες προσφέρονταν στα Αραβικά, τα Γαλλικά, τα Φαρσί, τα Ούρντου, τα Ισπανικά, τα Αγγλικά, τα Ελληνικά και τα Τουρκικά.

Κύρια προβλήματα

Τον Νοέμβριο του 2021, η κυβέρνηση απαγόρευσε σε όλη τη χώρα την πρόσβαση σε δημόσιες υπηρεσίες για όσους δεν είχαν αρνητικό τεστ COVID-19 ή δεν ήταν πλήρως εμβολιασμένοι. Ορισμένα νοσοκομεία ζητούσαν πιστοποιητικό εμβολιασμού ή αρνητικό τεστ για να επιτρέψουν την είσοδο σε όσους αναζητούσαν φροντίδα υγείας. Καθώς δεν είχαν πρόσβαση στα εμβόλια αλλά ούτε και χρήματα για να κάνουν τεστ, τα ήδη ευάλωτα άτομα εγκλωβίστηκαν σε μια αδιέξοδη κατάσταση, χωρίς πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες υγείας.

Ο αριθμός των πιστοποιητικών εμβολιασμού που εκδόθηκαν ήταν μικρός σε σχέση με τα ραντεβού εμβολιασμού που κλείστηκαν. Η έκδοση πιστοποιητικού είναι δυνατή μόνο για όσους έχουν αριθμό κοινωνικής ασφάλισης: είτε ΑΜΚΑ (τον κανονικό αριθμό κοινωνικής ασφάλισης) είτε ΠΑΑΥΠΑ (έναν προσωρινό αριθμό κοινωνικής ασφάλισης για όσους έχουν κάνει αίτηση ασύλου, που ισχύει μόνο για όσο είναι ανοιχτή η αίτησή τους). Η πρόσβαση σε αριθμό κοινωνικής ασφάλισης είναι γεμάτη εμπόδια, ενώ μόνο 1.119 αριθμοί κοινωνικής ασφάλισης εκδόθηκαν ή ενεργοποιήθηκαν το 2021 μέσω του προγράμματος των Γιατρών Χωρίς Σύνορα. Μια άλλη αιτία για το χαμηλό ποσοστό πιστοποιητικών σε σχέση με τα ραντεβού ήταν ότι τα πιστοποιητικά εμβολιασμού εκδίδονται από τα Κέντρα Εξυπηρέτησης Πολιτών (ΚΕΠ), τα οποία δεν συνεργάζονταν πάντα.

Σημαντικά γεγονότα

Ξεκίνησε μια ψηφιακή εκστρατεία προαγωγής υγείας στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης η οποία στόχευε συγκεκριμένες ομάδες της εικονικής κοινότητας σε διάφορες γλώσσες και απευθυνόταν σε διάφορους ευάλωτους πληθυσμούς στην Αθήνα.

Οι συνεχείς δραστηριότητες συνηγορίας των Γιατρών Χωρίς Σύνορα σχετικά με τα πολλαπλά γραφειοκρατικά εμπόδια στην πρόσβαση στον εμβολιασμό συνέβαλαν στην έκδοση Κοινής Υπουργικής Απόφασης που διευκόλυνε τη διαδικασία.

Συνολικός αριθμός ενημερωτικών συνεδριών που πραγματοποιήθηκαν ➤ **1.009**

Συνολικός αριθμός περιστατικών που χειρίστηκε η κοινωνική υπηρεσία ➤ **1.365**

Συνολικός αριθμός ραντεβού εμβολιασμού που κλείστηκαν ➤ **1.884**

Συνολικός αριθμός πιστοποιητικών εμβολιασμού που εκδόθηκαν ➤ **366**

Συνολικός αριθμός ραντεβού εμβολιασμού που κλείστηκαν στο κέντρο εγγραφής των Γιατρών Χωρίς Σύνορα ➤ **755**

866 άτομα ολοκλήρωσαν ενημερωτικές συνεδρίες ένας προς έναν σχετικά με τη νόσο COVID-19. Το 72% όλων παρακολούθησαν μια ενημερωτική συνεδρία ένας προς έναν δήλωσαν ότι η ενημέρωσή τους για την COVID-19 αυξήθηκε και συνεπώς ήταν λιγότερο διστακτικοί να εμβολιαστούν¹.

Η επιτυχία του προγράμματος Πρόσβαση στον Εμβολιασμό κατά της COVID-19 έγκειται στο γεγονός ότι από τα 2.745 άτομα που επισκέφθηκαν τις εγκαταστάσεις μας και έλαβαν βοήθεια το 71%, ή 1.970, εμβολιάστηκαν κατά της COVID-19.

¹Σύμφωνα με το ψηφιακό εργαλείο προαγωγής υγείας (διαδικτυακή έρευνα) που μετρά την αύξηση της ενημέρωσης του πληθυσμού-στόχου ως αποτέλεσμα των ενημερωτικών συνεδριών.

ΣΑΜΟΣ

ΚΕΝΤΡΟ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ ΗΜΕΡΑΣ

Οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα παρέχουν βοήθεια σε πρόσφυγες, μετανάστες και αιτούντες άσυλο στη Σάμο από τον Οκτώβριο του 2015, κυρίως με υπηρεσίες ψυχικής υγείας και έναν ξενώνα για ευάλωτα άτομα.

Οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα έχουν προσαρμόσει τις δραστηριότητές τους στη Σάμο με την πάροδο του χρόνου. Το 2018, μεταβίβασαν τις δραστηριότητές τους σε άλλες οργανώσεις, καθώς ο πληθυσμός του Κέντρου Υποδοχής και Ταυτοποίησης (ΚΥΤ) στο Βαθύ μειώθηκε. Εξαιτίας της αύξησης των αφίξεων το καλοκαίρι του 2019 και της περαιτέρω επιδείνωσης των συνθηκών διαβίωσης στο κέντρο υποδοχής στο Βαθύ, οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα επέστρεψαν στο νησί για να υλοποιήσουν μια ιατρική παρέμβαση εστιάζοντας στην ψυχική υγεία, τη σεξουαλική και αναπαραγωγική υγεία και τις υπηρεσίες ταξιδιωτικής ιατρικής για τους πρόσφυγες, τους αιτούντες άσυλο και τους μετανάστες που ζούσαν στη δομή. Ακόμη, οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα δημιούργησαν ένα Κέντρο Φροντίδας Ημέρας στο Βαθύ για τη σεξουαλική και αναπαραγωγική υγεία. Στις αρχές του 2021, οι ιατρικές δραστηριότητες των Γιατρών Χωρίς Σύνορα εστίαζαν στη σεξουαλική και αναπαραγωγική υγεία, την ψυχική υγεία και τις υπηρεσίες προαγωγής υγείας, ενώ δινόταν ιδιαίτερη έμφαση στις δραστηριότητες ύδρευσης και υγιεινής στον παλιό καταυλισμό.

Τον Σεπτέμβριο του 2021, μια νέα Κλειστή Ελεγχόμενη Δομή (ΚΕΔ) εγκαινιάστηκε στη Σάμο, και ο πληθυσμός του ΚΥΤ στο Βαθύ μεταφέρθηκε εκεί. Μετά τη μεταφορά στην ΚΕΔ τον Σεπτέμβριο και την επακόλουθη μείωση του πληθυσμού λόγω των μαζικών μετακινήσεων στην ηπειρωτική Ελλάδα, οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα σταμάτησαν τις δραστηριότητες ύδρευσης και υγιεινής. Μια νέα αυτοσχέδια κλινική δημιουργήθηκε έξω από τον καταυλισμό για να προσφέρει στους ασθενείς πρόσβαση σε υπηρεσίες φροντίδας υγείας των Γιατρών Χωρίς Σύνορα.

Τον Αύγουστο του 2021, μια νέα δραστηριότητα ξεκίνησε με αντικείμενο την παροχή επείγουσας ιατρικής βοήθειας στους ανθρώπους που έφταναν στη Σάμο με βάρκες, καθώς και τη διανομή τροφίμων και ειδών πρώτης ανάγκης (στεγνά ρούχα). Μετά την παροχή επείγουσας βοήθειας από την

ομάδα των Γιατρών Χωρίς Σύνορα, οι νεοαφικθέντες μεταφέρονται από τις αρχές στην ΚΕΔ για καταγραφή.

Κύρια προβλήματα

Το 2021 ήταν μια χρονιά με πολλές αλλαγές στο πλαίσιο για τη Σάμο. Αρχικά, οι δραστηριότητες των Γιατρών Χωρίς Σύνορα πραγματοποιούνταν στο Βαθύ κοντά στο παλιό ΚΥΤ, ώστε οι ασθενείς να έχουν εύκολη πρόσβαση στις υπηρεσίες της οργάνωσης. Στην αρχή της χρονιάς, η κυβέρνηση ξεκίνησε την κατασκευή της νέας ΚΕΔ στο νησί, σε μια απομακρυσμένη περιοχή μακριά από την πόλη. Από τον Μάιο του 2021 και μετά, οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα είδαν απότομη μείωση του πληθυσμού των ασθενών στο νησί λόγω των μεγάλης κλίμακας μετακινήσεων στην ηπειρωτική χώρα. Ενδεικτικά, ο πληθυσμός του παλιού καταυλισμού ήταν 2.500 τον Μάιο και 1.500 τον Ιούλιο, ενώ τελικά μόλις 300 άτομα μεταφέρθηκαν στη νέα ΚΕΔ τον Σεπτέμβριο. Μετά τη μεταφορά, η ομάδα των Γιατρών Χωρίς Σύνορα έστησε μια αυτοσχέδια κλινική σε απόσταση 300 μέτρων από τον νέο καταυλισμό.

Ο μειωμένος πληθυσμός, ωστόσο, σε συνδυασμό με την πολιτική περιορισμών που επιβλήθηκε από την ελληνική κυβέρνηση και εφαρμόστηκε στη νέα ΚΕΔ αποθάρρυναν όλο και περισσότερο τους ασθενείς από το να βγαίνουν από τον καταυλισμό και κατά συνέπεια να επισκέπτονται την αυτοσχέδια κλινική των Γιατρών Χωρίς Σύνορα. Αυτό είχε σημαντικό αντίκτυπο στο μέγεθος των δραστηριοτήτων.

Τέλος, από τον Νοέμβριο του 2021, όσοι δεν έχουν δελτίο αιτήσαντος άσυλο σε ισχύ δεν επιτρέπεται να βγουν από την ΚΕΔ παρά μόνο για νομικούς ή ιατρικούς λόγους κατόπιν άδειας της διοίκησης του καταυλισμού. Αυτός ο κανονισμός ισχύει για τους νεοαφικθέντες που καταγράφονται στην ΚΕΔ στη Σάμο για πρώτη φορά και δεν έχουν λάβει ακόμη δελτίο αιτήσαντος άσυλο, συνεπώς κρατούνται επ' αόριστον, καθώς και για όσους έχει απορριφθεί η αίτηση ασύλου τους. Αυτό το μέτρο είχε ως αποτέλεσμα ακόμη πιο περιορισμένη πρόσβαση του πληθυσμού στις υπηρεσίες φροντίδας υγείας των Γιατρών Χωρίς Σύνορα.

Υπηρεσίες σεξουαλικής και αναπαραγωγικής υγείας

Οι περιορισμοί λόγω της πανδημίας που επιβλήθηκαν το 2021 είχαν αντίκτυπο στον αριθμό των ασθενών που επισκέπτονταν την αυτοσχέδια κλινική των Γιατρών Χωρίς Σύνορα κοντά στη νέα ΚΕΔ και ιδίως στον αριθμό των νέων περιστατικών σεξουαλικής και αναπαραγωγικής υγείας. Επιπλέον, από τις αρχές του 2021, οι αρχές μετέφεραν άτομα από το παλιό ΚΥΤ στο Βαθύ στην ηπειρωτική Ελλάδα, δίνοντας προτεραιότητα στις γυναίκες και τα παιδιά με κριτήρια ευαλωτότητας. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα τη μείωση της ζήτησης για συνεδρίες σεξουαλικής και αναπαραγωγικής υγείας. Πέρα από τον μειωμένο αριθμό γυναικών στον καταυλισμό, τα αυξημένα μέτρα ασφαλείας όσον αφορά την είσοδο και την έξοδο από τη νέα ΚΕΔ από τον Σεπτέμβριο του 2021 και μετά είχαν ως αποτέλεσμα την περιορισμένη πρόσβαση του πληθυσμού στις υπηρεσίες των Γιατρών Χωρίς Σύνορα.

Συνολικός αριθμός συνεδριών σεξουαλικής και αναπαραγωγικής υγείας το 2021 **1.031**

Συνολικός αριθμός συνεδριών προγεννητικής φροντίδας **291**

Συνολικός αριθμός συνεδριών μεταγεννητικής φροντίδας **158**

Συνολικός αριθμός συνεδριών οικογενειακού προγραμματισμού **176**

Συνολικός αριθμός γυναικολογικών συνεδριών **406**

Εκτός από τα παραπάνω, οι ομάδες των Γιατρών Χωρίς Σύνορα

πραγματοποίησαν 71 συνεδρίες για θύματα σεξουαλικής βίας το 2021.

Ψυχική υγεία

Από τον Ιανουάριο έως τον Μάιο του 2021, ο αριθμός των ασθενών ψυχικής υγείας ήταν σταθερός, με αύξηση των αυτοπαραπεμπόμενων ασθενών. Η περίοδος αυτή χαρακτηρίστηκε από αβεβαιότητα όσον αφορά τις μετακινήσεις στην ηπειρωτική Ελλάδα, καθώς και από την αύξηση των περιστατικών με δεύτερη απόρριψη της αίτησης ασύλου. Από τον Μάιο έως τον Σεπτέμβριο του 2021, οι ασθενείς με αυτοκτονικό ιδεασμό και τάσεις αυτοτραυματισμού ήταν αυξημένοι, κυρίως λόγω των συνθηκών διαβίωσης στο παλιό ΚΥΤ στο Βαθύ και των σχετικών κινδύνων, όπως είναι η ανασφάλεια, η μακροχρόνια διαδικασία ασύλου και η έλλειψη πρόσβασης σε φροντίδα υγείας. Από τον Σεπτέμβριο του 2021 και μετά, έπειτα από τη μεταφορά στη νέα ΚΕΔ, ο αριθμός των ασθενών που χρειάζονταν ψυχιατρική φαρμακευτική αγωγή μειώθηκε, καθώς τα πιο σοβαρά περιστατικά μεταφέρθηκαν στην ηπειρωτική χώρα.

Οι πιο συχνοί επιβαρυντικοί παράγοντες για την ψυχική υγεία ήταν η σωματική βία και ο επανειλημμένος αναγκαστικός εκτοπισμός, ενώ οι κύριες διαγνώσεις ήταν κατάθλιψη και διαταραχή μετατραυματικού στρες. Από τον Νοέμβριο του 2021 και μετά, έπειτα από την εφαρμογή των περιορισμών στις μετακινήσεις, ορισμένοι από τους ασθενείς μας δυσκολεύονταν να έχουν πρόσβαση στις υπηρεσίες μας.

Ο συνολικός αριθμός των συνεδριών ψυχικής υγείας το 2021

ήταν **1.755**, από τις οποίες οι **1.210** πραγματοποιήθηκαν από

ομάδα ψυχολόγων και οι **545** ήταν ψυχιατρικές συνεδρίες.

Προαγωγή υγείας

Το 2021, η ομάδα προαγωγής υγείας των Γιατρών Χωρίς Σύνορα υποστήριξε τον πληθυσμό στο ΚΥΤ στο Βαθύ με διάφορες συνεδρίες ενημέρωσης προσαρμοσμένες στις ανάγκες: πυρκαγιές και ασφάλεια, σεξουαλική βία, οικογενειακός προγραμματισμός, σεξουαλικά μεταδιδόμενες λοιμώξεις, ατομική υγιεινή, μέτρα προστασίας από τη νόσο COVID-19 και ψυχική υγεία. Στη διάρκεια της χρονιάς, οι δραστηριότητες προαγωγής υγείας επηρεάστηκαν σε μεγάλο βαθμό από τους περιορισμούς λόγω της πανδημίας και χρειάστηκε να διακοπούν αρκετές φορές.

Μετά τη μεταφορά του πληθυσμού από το παλιό ΚΥΤ στο Βαθύ στη νέα ΚΕΔ, η ομάδα προαγωγής υγείας ήταν η μόνη ομάδα των Γιατρών Χωρίς Σύνορα που μπόρεσε να διατηρήσει την πρόσβαση και να έχει δυνατότητα εισόδου στη νέα δομή. Ωστόσο, από τον Νοέμβριο του 2021 (όταν εφαρμόστηκαν οι περιορισμοί στην πρόσβαση στην ΚΕΔ), οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα ήταν υποχρεωμένοι να υποβάλλουν επίσημο αίτημα στη διοίκηση του καταυλισμού για να τους επιτραπεί η είσοδος. Επιπλέον, σε πολλές περιπτώσεις η διοίκηση της ΚΕΔ έλεγχε το περιεχόμενο των ενημερωτικών φυλλαδίων των Γιατρών Χωρίς Σύνορα που μοίραζε στον πληθυσμό η ομάδα προαγωγής υγείας, ενώ το τελευταίο τρίμηνο του 2021 η ομάδα έμπαινε στην ΚΕΔ συνοδευόμενη από φρουρό ασφαλείας. Αυτές οι πρακτικές ελέγχου έκαναν τον πληθυσμό να διστάζει να απευθυνθεί στις ομάδες προαγωγής υγείας των Γιατρών Χωρίς Σύνορα.

Συνολικός αριθμός συνεδριών προαγωγής υγείας το 2021

10.487

Υδρευση και υγιεινή

Από τον Σεπτέμβριο του 2019, οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα παρείχαν υπηρεσίες ύδρευσης και υγιεινής στον χώρο έξω από το ΚΥΤ στο Βαθύ, ανταποκρινόμενοι στην έλλειψη πόσιμου νερού και εγκαταστάσεων υγιεινής για την πλειοψηφία των ανθρώπων που έμεναν έξω από την επίσημη δομή. Η ομάδα ύδρευσης και υγιεινής συνέχισε να παρέχει καθημερινή υποστήριξη σε όσους έμεναν γύρω από το ΚΥΤ στο Βαθύ με πόσιμο νερό και χημικές τουαλέτες. Από τον Ιούνιο έως τον Σεπτέμβριο του 2021, μπόρεσαμε να εγκαταστήσουμε ντους μέσα στην παλιά δομή. Η καθημερινή διαχείριση των ντους γινόταν από ΜΚΟ στο πεδίο, ενώ υπεύθυνες για τη συντήρηση ήταν οι ομάδες των Γιατρών Χωρίς Σύνορα. Ακόμη, συνεχίσαμε τις δραστηριότητες ελέγχου φορέων νόσων με την τοποθέτηση και διαχείριση 150 παγίδων για αρουραίους, με την υποστήριξη εξειδικευμένου προσωπικού για να διασφαλιστεί η αποτελεσματικότητα και η ασφάλεια της δράσης. Άλλα τρία διπλά σημεία πλυσίματος χεριών τοποθετήθηκαν στον καταυλισμό κοντά στα αποχωρητήρια που κατασκευάσαμε για τη βελτίωση της υγιεινής.

Επείγουσα ιατρική βοήθεια σε νεοαφικθέντες

Από τον Αύγουστο του 2021, προσφερόταν επείγουσα ιατρική βοήθεια σε νεοαφικθέντες στη Σάμο πριν από την υποδοχή τους από τις αρχές, η οποία περιλάμβανε ιατρικές και ψυχολογικές πρώτες βοήθειες, τρόφιμα, νερό και είδη πρώτης ανάγκης (καθαρά και στεγνά ρούχα). Σε συνεργασία με τις αρχές πραγματοποιούνταν επείγουσες παραπομπές στο νοσοκομείο. Στη συνέχεια, οι νεοαφικθέντες μεταφέρονταν από την αστυνομία στην ΚΕΔ για καταγραφή.

Η δραστηριότητα διακόπηκε τον Οκτώβριο του 2021, προκειμένου να πραγματοποιηθεί εσωτερική αξιολόγηση και ανάλυση κινδύνου. Από τον Αύγουστο έως τον Οκτώβριο του 2021, οι ομάδες των Γιατρών Χωρίς Σύνορα παρείχαν επείγουσα ιατρική βοήθεια σε 137 άτομα που έφτασαν στο νησί.

MSF/Alice Gatheron

MSF/Evgenia Chorou

MSF/Evgenia Chorou

ΛΕΣΒΟΣ

ΚΛΙΝΙΚΕΣ ΣΕ ΜΟΡΙΑ, ΜΥΤΙΛΗΝΗ, ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙ

Οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα ξεκίνησαν να εργάζονται στη Λέσβο τον Ιούλιο του 2008, παρέχοντας ιατρική βοήθεια σε ένα κέντρο κράτησης μεταναστών. Από τον τερματισμό αυτού του προγράμματος στα τέλη του 2008 έως το 2014, πραγματοποιήσαν διάφορες δραστηριότητες κατά περίπτωση ανταποκρινόμενοι στις ιατρικές ανάγκες των μεταναστών στο νησί. Το 2015, οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα κλιμάκωσαν τις δραστηριότητές τους στη Λέσβο, οι οποίες πλέον περιλάμβαναν κινητές ιατρικές μονάδες, μεταφορά των αιτούντων άσυλο από και προς διάφορα σημεία του νησιού και δημιουργία καταυλισμών. Τον Μάρτιο του 2016, ο καταυλισμός της Μόριας έγινε προαναχωρησιακό κέντρο κράτησης, το οποίο δεν εγγυάται τον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, οπότε οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα αποφάσισαν να σταματήσουν όλες τις δραστηριότητες που πραγματοποιούσαν εκεί. Τον Σεπτέμβριο του 2016, οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα άνοιξαν μια κλινική στη Μυτιλήνη που παρείχε φροντίδα σεξουαλικής και αναπαραγωγικής υγείας, θεραπεία για χρόνια νοσήματα και υποστήριξη ψυχικής υγείας. Από τον Αύγουστο του 2017, οι υπηρεσίες της κλινικής εστιάζουν στις ανάγκες σωματικής και ψυχικής υγείας των θυμάτων βίας, βασανιστηρίων και σεξουαλικής βίας, καθώς και σε ασθενείς με σοβαρά προβλήματα ψυχικής υγείας. Τον Νοέμβριο του 2017, οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα άνοιξαν άλλη μια κλινική έξω από το κέντρο υποδοχής της Μόριας, η οποία παρείχε παιδιατρική φροντίδα για παιδιά και εφήβους κάτω των 16 ετών και φροντίδα για εγκύους που έμεναν στο κέντρο κράτησης. Μέχρι τα τέλη του 2020, η κλινική παρείχε βασική φροντίδα υγείας για παιδιά, η οποία περιλάμβανε εμβολιασμούς, υποστήριξη ψυχικής υγείας για παιδιά, καθώς και προγεννητική και μεταγεννητική φροντίδα για γυναίκες. Οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα παρέπεμπαν ασθενείς, όπως γυναίκες με κύηση υψηλού κινδύνου, στο τοπικό νοσοκομείο όταν χρειαζόνταν επείγουσα φροντίδα ή εξειδικευμένη ιατρική παρακολούθηση.

Έπειτα από την πυρκαγιά που κατέστρεψε το Κέντρο Υποδοχής και Ταυτοποίησης της Μόριας τον Σεπτέμβριο του 2020, ένας νέος καταυλισμός με σκηνές στήθηκε βιαστικά στο Μαυροβούνι από τις αρχές με την υποστήριξη της Υπατης Αρμοστείας, του ΔΟΜ

και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, και ο πληθυσμός μεταφέρθηκε εκεί. Το 2021, ο αριθμός των αφίξεων στα ελληνικά νησιά μειώθηκε δραστικά. Σε μια προσπάθεια να αποσυμφορηθούν οι δομές στα νησιά, πολλοί άνθρωποι μεταφέρθηκαν σε καταυλισμούς στην ηπειρωτική χώρα ή τους επιτράπηκε να φύγουν χωρίς έγγραφα και να συνεχίσουν το ταξίδι τους μέσω μη κανονικών διαδρομών. Λόγω του μειωμένου συνωστισμού στη δομή, οι συνθήκες διαβίωσης βελτιώθηκαν ελαφρά σε σχέση με το 2020, αλλά παρέμειναν απαράδεκτες και ακατάλληλες. Οι άνθρωποι υπέφεραν εξαιτίας των καιρικών συνθηκών (παγωμένος αέρας τον χειμώνα, ζέστη το καλοκαίρι), καθώς η δομή βρίσκεται σε ιδιαίτερα εκτεθειμένο σημείο κοντά στη θάλασσα. Στη διάρκεια του χειμώνα, οι άνθρωποι ανέφεραν ότι λόγω της ελαττωματικής ηλεκτροδότησης του καταυλισμού συχνά σημειώνονταν διακοπές ρεύματος, βραχυκυκλώματα ή εσφαλμένη χρήση ηλεκτρισμού, τα οποία προκαλούσαν φωτιές. Η υγιεινή επίσης ήταν ένα σημαντικό πρόβλημα στη δομή, καθώς δεν γινόταν κατάλληλη διαχείριση των απορριμμάτων και των υπολειμμάτων τροφίμων. Κατά συνέπεια, οι ασθενείς ανέφεραν την παρουσία κατσαριδών, ποντικών, τσιμποριών και κοριών.

Το 2021, οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα παρείχαν υπηρεσίες ψυχικής υγείας και σεξουαλικής και αναπαραγωγικής υγείας στην κλινική Sea House μπροστά στο ΚΥΤ στο Μαυροβούνι, καθώς και υπηρεσίες ψυχικής υγείας στην κλινική της Μυτιλήνης. Ακόμη, μια κινητή μονάδα παρείχε βασική φροντίδα υγείας και ιατρικό έλεγχο σε νεοαφικθέντες στα Μεγάλα Θέρμα. Επίσης, οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα στη Λέσβο διατηρούσαν ένα τμήμα κοινωνικών λειτουργιών που κάλυπτε τις κοινωνικές και νομικές ανάγκες των ασθενών.

Κύρια προβλήματα

Η πρόσβαση σε ιατρικές υπηρεσίες έξω από το ΚΥΤ στο Μαυροβούνι για πρόσφυγες και μετανάστες ήταν περιορισμένη, καθώς στο πλαίσιο των περιορισμών λόγω της πανδημίας η έξοδος επιτρεπόταν μόνο 3 φορές την εβδομάδα για 3 ώρες.

Οι διαδικασίες ασύλου fast-track για

άλλη μια φορά δεν παρείχαν αρκετό χρόνο για την ταυτοποίηση και, στη συνέχεια, την επαρκή υποστήριξη/εκπροσώπηση των ευάλωτων μεταναστών και προσφύγων.

Η προαναφερθείσα Κοινή Υπουργική Απόφαση που θέσπισε την έννοια της «ασφαλούς τρίτης χώρας» στερησε από συγκεκριμένες εθνικότητες την πρόσβαση στο άσυλο στην Ελλάδα. Όταν απορρίπτεται η αίτησή τους, οι μετανάστες μένουν μετέωροι, χωρίς πρόσβαση σε ιατρική φροντίδα ή βοήθεια, διατρέχουν τον κίνδυνο της κράτησης, της αστεγίας και της ένδειας και ωθούνται να φύγουν ξανά αναζητώντας ασφάλεια.

Ψυχική υγεία

Το 2021, η κλινική της Μυτιλήνης είχε 298 ενήλικες και 225 παιδιά ασθενείς ψυχικής υγείας.

Συνολικός αριθμός ατομικών συνεδριών ψυχικής υγείας **3.299**

Συνολικός αριθμός ομαδικών συνεδριών ψυχικής υγείας στην κλινική της Μυτιλήνης (ενήλικες και παιδιά) **400**

Το 2021, 362 συνεδρίες πραγματοποιήθηκαν από ψυχίατρο.

Ιατρικές συνεδρίες

Το 2021, η ομάδα των Γιατρών Χωρίς Σύνορα στη Λέσβο πραγματοποίησε 465 ιατρικές συνεδρίες. Το 2021, οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα στη Λέσβο εμβολίασαν 1.457 παιδιά στον καταυλισμό, αλλά και παιδιά σε καταλύματα εκτός του καταυλισμού. Τα παιδιά έλαβαν το πενταδύναμο εμβόλιο, το εμβόλιο κατά του πνευμονιόκοκκου (PCV), το εμβόλιο MMR (ιλαρά, παρωτίτιδα, ερυθρά) και το εμβόλιο κατά της ηπατίτιδας Β.

Κοινωνικοί λειτουργοί και νομική βοήθεια

Το 2021, το τμήμα κοινωνικών λειτουργών των Γιατρών Χωρίς Σύνορα στη Λέσβο παρείχε υποστήριξη σε 387 άτομα.

Σεξουαλική και αναπαραγωγική υγεία

Συνολικός αριθμός συνεδριών προγεννητικής φροντίδας ▶ **411**

Συνολικός αριθμός συνεδριών μεταγεννητικής φροντίδας ▶ **104**

Συνολικός αριθμός συνεδριών οικογενειακού προγραμματισμού ▶ **461**

Συνολικός αριθμός συνεδριών για θύματα σεξουαλικής βίας ▶ **276**

Το 2021, η ομάδα των Γιατρών Χωρίς Σύνορα πραγματοποίησε **276** συνεδρίες για θύματα σεξουαλικής βίας (24 άντρες και 106 γυναίκες).

MSF/Evgenia Chorou

MSF/Evgenia Chorou

MSF/Evgenia Chorou

MSF/Evgenia Chorou

ΣΥΝΗΓΟΡΙΑ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ

Στη διάρκεια του 2021, οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα έγιναν μάρτυρες των συνεχιζόμενων και καταστροφικών ανθρωπιστικών επιπτώσεων των πολιτικών περιορισμού και αποτροπής της ΕΕ, στα νησιά του Αιγαίου και την ηπειρωτική Ελλάδα. Οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα συνέχισαν να καταγγέλλουν αυτές τις επιζήμιες πολιτικές και συνέχισαν να ασκούν πίεση στους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής, χρησιμοποιώντας στοιχεία από το ιατρικό και ανθρωπιστικό έργο τους για να αναδείξουν τη βλάβη που προξενείται, δημοσιεύοντας τακτικές ενημερώσεις, πραγματοποιώντας συνεντεύξεις τύπου και ασκώντας πιέσεις σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο.

- Τον Φεβρουάριο του 2021, οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα, σε συνεργασία με την Υποστήριξη Προσφύγων στο Αιγαίο (RSA) και την PRO ASYL, δημοσίευσαν μια ανακοίνωση σχετικά με την απουσία διαδικαστικών εγγυήσεων στη συνοριακή διαδικασία για τους ευάλωτους αιτούντες άσυλο, ιδίως τα θύματα βίας, και τις σοβαρές ανησυχίες για την ψυχική και σωματική υγεία τους, συμπεριλαμβανομένου του κινδύνου νέου ψυχολογικού τραύματος. Πέρα από την ανακοίνωση, οι οργανώσεις συνέχισαν να αναδεικνύουν τις ανάγκες των θυμάτων βίας για επαρκή στέγη, προστασία και ιατρικές υπηρεσίες, καθώς και την αναγνώριση της ιατρικής πιστοποίησης από καταρτισμένο ιατρικό προσωπικό και προσωπικό ψυχικής υγείας στο πλαίσιο της διαδικασίας ασύλου, συμπεριλαμβανομένων όσων πιστοποιούνται από ιατρικό προσωπικό που εργάζεται σε ΜΚΟ.

- Τον Ιούνιο του 2021, οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα δημοσίευσαν μια μεγάλη διεθνή έκθεση με τίτλο «Θεμελιώνοντας την κρίση στα ευρωπαϊκά σύνορα», όπου ανέλυσαν τα πέντε χρόνια παρουσίας των Γιατρών Χωρίς Σύνορα στα νησιά του Αιγαίου και εξέταζαν την κληρονομιά της επιζήμιας προσέγγισης των hotspot της ΕΕ. Με βάση αναλυτικά ιατρικά δεδομένα και μαρτυρίες από ανθρώπους στη Λέσβο, τη Χίο και τη Σάμο, έδειξαν πώς τα hotspot στα νησιά μετατράπηκαν γρήγορα σε εγκαταστάσεις μαζικού περιορισμού, με τους ανθρώπους να είναι υπό περιορισμό σε εξευτελιστικές και απάνθρωπες συνθήκες, πυροδοτώντας μια κρίση ψυχικής υγείας και προστασίας. Οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα κατήγγειλαν την απουσία επαρκούς

φροντίδας υγείας, τις διαδικασίες ασύλου fast-track, τις άθλιες συνθήκες διαβίωσης και την αυξημένη χρήση του μέτρου της κράτησης. Οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα συναντήθηκαν με φορείς της Ευρωπαϊκής Ένωσης, κρατών-μελών, των Ηνωμένων Εθνών και διεθνών ΜΚΟ στη Γενεύη, τις Βρυξέλλες και την Ελλάδα, προκειμένου να εκφράσουν απευθείας τις ανησυχίες τους. Ακόμη, πραγματοποίησαν συνεντεύξεις τύπου σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες και κοινοποίησαν συνεντεύξεις των Γιατρών Χωρίς Σύνορα σε διεθνή και ελληνικά μέσα.

- Τον Ιούλιο του 2021, οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα έθεσαν το ζήτημα της ανεπαρκούς προστασίας και ψυχολογικής υποστήριξης στη Σάμο για τον μεγάλο αριθμό ανθρώπων που διατρέχουν σοβαρό κίνδυνο αυτοκτονίας ή αυτοτραυματισμού. Εκείνη την περίοδο, το 67% των νέων ασθενών των Γιατρών Χωρίς Σύνορα είχαν σκέψεις αυτοκτονίας ή θανάτου, ενώ η έλλειψη ιατρικής παρουσίας στον καταυλισμό της Σάμου τα βράδια και τα σαββατοκύριακα αποτελούσε σοβαρό κίνδυνο.

- Τον Αύγουστο του 2021, οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα ενημέρωσαν φορείς των Ηνωμένων Εθνών, διεθνών ΜΚΟ, της Ελλάδας και της ΕΕ για τα ανησυχητικά ποσοστά έμφυλης βίας στη Σάμο και τη Λέσβο και την απουσία ασφαλούς εναλλακτικής στέγασης.

- Τον Σεπτέμβριο του 2021, οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα κατήγγειλαν δημόσια τη δημιουργία της νέας Κλειστής Ελεγχόμενης Δομής (ΚΕΔ) στη Σάμο, θέτοντας υπό αμφισβήτηση την αφήγηση ότι η ΚΕΔ, που μοιάζει με φυλακή, ήταν μια «βελτίωση» στις συνθήκες διαβίωσης και εκφράζοντας ανησυχίες για τη μεταφορά ιδιαίτερα ευάλωτων ατόμων σε ένα απομονωμένο περιβάλλον υψηλής ασφαλείας. Οι κύριες ανησυχίες των Γιατρών Χωρίς Σύνορα αφορούσαν την επιδείνωση της ψυχικής υγείας των ανθρώπων σε τέτοιες συνθήκες περιορισμού, καθώς και την έλλειψη πρόσβασης σε κατάλληλη φροντίδα υγείας.

- Μέσω των δραστηριοτήτων της οργάνωσης στην Αθήνα για την υποστήριξη των αιτούντων άσυλο, των προσφύγων και των μεταναστών προκειμένου να έχουν πρόσβαση στον εμβολιασμό κατά της COVID-19, οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα διαπίστωσαν τα πολλά διοικητικά και γραφειοκρατικά εμπόδια στον εμβολιασμό των ανθρώπων. Οι Γιατροί

Χωρίς Σύνορα έκαναν παρεμβάσεις στις ελληνικές αρχές για την εξάλειψη αυτών των εμποδίων και συμμετείχαν στη διαβούλευση για τη νομοθεσία σχετικά με την πρακτική υλοποίηση του εμβολιασμού κατά της COVID-19 για μετανάστες.

- Το 2021, οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα συνέχισαν να υποστηρίζουν τις δραστηριότητες της ομάδας Survivors2, μιας ομάδας συνηγορίας που αποτελείται από πρώην ασθενείς της Κλινικής Αποκατάστασης Επιζώντων Βασανιστηρίων των Γιατρών Χωρίς Σύνορα στην Αθήνα. Η ομάδα έχει διευρυνθεί και περιλαμβάνει πλέον και άλλα μέλη της κοινότητας προσφύγων και μεταναστών. Το 2021, η ομάδα συνεργάστηκε με τους Γιατρούς Χωρίς Σύνορα για τη δημοσιοποίηση ανακοινώσεων σχετικά με τον αντίκτυπο του περιορισμού στα ελληνικά νησιά, την αναγνώριση των επιζώντων βασανιστηρίων στην Ελλάδα και την πρόσβασή τους σε φροντίδα, καθώς και τον αντίκτυπο της αστεγίας στους επιζώντες βασανιστηρίων στην Αθήνα. Η ομάδα πραγματοποίησε διάφορες παρεμβάσεις σε συναντήσεις υψηλού επιπέδου, σε ευρωπαϊκά κοινοβούλια και σε κοινοτικά φόρουμ και συμμετείχε σε διάφορες πρωτοβουλίες δημόσιας επικοινωνίας.

MSF/Alice Gatheron

MSF/Evgenia Chorou

MSF/Evgenia Chorou

210 5 200 500 www.msf.gr

 [msf.greece](https://www.facebook.com/msf.greece) [msfgreece](https://twitter.com/msfgreece)

 [msfgreece](https://www.youtube.com/msfgreece) [msfgreece](https://www.instagram.com/msfgreece)

